

Kirjaston hoitamisesta kohti osaajien yhteistyötä

Nina Hyvönen

HELSINGIN AMMATTIKORKEAKOULU STADIAN JULKAISUJA

SARJA D: ARTIKKELIT 4

Nina Hyvönen

Kirjaston hoitamisesta kohti osaajien yhteistyötä

Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian julkaisuja
Sarja D: Artikkelit 4
2006

©2006 Tekijä

Julkaisu on tekijänoikeussäädösten alainen. Teosta voi lukea ja tulostaa henkilökohtaista käyttöä varten. Käyttö kaupallisiin tarkoituksiin on kielletty.

Julkaisija Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia
 www.stadia.fi/palvelut/julkaisutoiminta
 julkaisutoiminta@stadia.fi

ISBN-13 978-952-5158-46-5

ISBN-10 952-5158-46-2

ISSN 1796-0754

Sisällys

Alkusanat	4
1 Kirjaston hoitamisesta	5
2 Moniammatillisuus ja uusi julkaiseminen	7
3 Organisaation tietoprosessit	10
4 Kumppanuus organisaation tietoprosesseissa	12
Lähteet	15

Alkusanat

Tämän artikkelin tavoitteena on luoda ymmärrystä kirjastoissa ja tietopalveluissa tehtävässä työssä ja niiden toimintaympäristöissä tapahtuneisiin ja tapahtuviin muutoksiin. Käsittelen erityisesti nykyaikaisten organisaatioiden tietoprosesseja sekä kirjaston ja muiden toimijoiden roolia näissä prosesseissa. Artikkelia voi lukea myös eräänlaisena ”matkakertomuksena” kirjastojen matkasta muutoksessa.

1 Kirjaston hoitamisesta

”Mitä te siellä kirjastossa oikein teette, äiti?” kysyi 6-vuotias tyttäreni minulta tässä taannoin ja asetti minut näennäisen helpolla kysymyksellään hyvin haastavan tehtävän eteen. Miten kuvata nykyaikaista kirjasto- ja tietopalvelutyötä niin, että 6-vuotiaskin sen ymmärtää? ”Ennen vanhaan” se olisi mennyt jotenkin näin:

Sairaanhoitaja hoitaa sairaita ja kirjastonhoitaja on perinteisesti hoitanut kirjastoa: hän on valinnut ja hankkinut kirjoja ja muuta materiaalia asiakkaiden käyttöön ja näin samalla luonut ja kasvattanut kirjaston kokoelmaa. Hän on luetteloinut ja kuvaillut kirjojen ja muiden aineistojen sisältöjä sekä huolehtinut siitä, että vanhentunut aineisto on asianmukaisesti poistettu kokoelmista. Kirjastoaineisto on hyllytetty paikoilleen ja huolehdittu eri tavoin siitä, että kirjaston käyttäjä on löytänyt haluamansa tiedon tai aineiston helposti ja vaivattomasti.

Kirjastonhoitaja on tehnyt työnsä kaikin puolin ystävällisesti, tunnollisesti ja asiantuntevasti, pitämättä siitä sen suurempaa meteliä. Yleensä asiakaspalvelu on koettu tärkeäksi ja keskeiseksi osaksi kirjastotyötä, tosin joskus kirjastonhoitaja on saattanut hoitaa kirjastoa niin antaumuksella, että kirjaston käyttäjät ja heidän tarpeensa ovat unohuneet. Asiakkaat on koettu vain ylimääräiseksi rasitukseksi, joka on häirinyt varsinaista päätyötä eli kirjaston hoitamista.

Kirjastonhoitajan työtä ovat joka tapauksessa perinteisesti ohjanneet vankat eettiset periaatteet. Yksi tällainen keskeinen eettinen periaate on ollut sivistyksen levittäminen tasapuolisesti kaikille sitä haluaville. Tämä piirre voidaan nykyisin liittää kirjastoihin ja kirjastoissa työskentelevien ammattilaisten työhön ympäri maailman. Tuula Haavisto muistuttaa kirjassaan, että esimerkiksi vapautta arvostavassa Amerikassa korostetaan kirjastojen vahvaa roolia tiedonvälittäjänä ja sananvapauden esitaistelijana (Haavisto 2004). Amerikkalaisen ALA:n eli American Library Associationin jäsenet sitoutuvat eettisiin periaatteisiin, joiden mukaan mm. kunnioitetaan kirjaston asiakkaan yksityisyyttä ja asiakassuhteen luottamuksellisuutta, sananvapautta ja tekijänoikeuksia sekä vastustetaan kirjastoaineistojen sensurointia. (Ks. ALA Code of Ethics, <http://www.ala.org/ala/oif/statementspols/codeofethics/codeethics.htm>). Tapaa voidaan verrata esimerkiksi lääkäreiden vannonaan Hippokrateen valaan.

Suomessakin näitä perinteitä on vaalittu kautta aikojen. Kirsti Kekki (2004: 17) siteeraa artikkelissaan Suomen kirjastolaitoksen suurta uranuurtajaa Helle Kannilaa, joka määritteli kirjastojen yhteiskunnallisen ja kulttuurisen tehtävän jo vuonna 1919 seuraavasti:

... Kun perustetaan jokin laitos ja pidetään sitä yllä, on sekä perustettaessa että myöhemmin yleispiirtein oltava selvillä sen tarkoituksista sekä sen toiminnan rajoista ja muodoista. Meidän kirjastoalalla työskentelevien on uskallettava katsoa kauas tulevaisuuteen, on uskallettava ajatella suuresti ja rohkeasti sillä emmehän aja asiaa itsemme vuoksi vaan kansamme tähden, sen valistukseksi ja sekä henkiseksi että taloudelliseksi kohottamiseksi...

Eettiset periaatteet ovat säilyneet ennallaan ja yhä edelleen tarvitaan myös perinteisiä kirjaston hoitamisen taitoja. Mutta ne yksistään eivät enää riitä. Kirjastoissa tehtävä työ on peruuttamattomasti muuttunut parin viimeisen vuosikymmenen aikana. Suurimman yksittäisen muutoksen on aiheuttanut tietotekniikan ja erilaisten sovellusten ja tietojärjestelmien tuleminen osaksi jokapäiväistä kirjastotyötä, mutta myös muita merkittäviä muutoksia on tapahtunut.

2 Moniammatillisuus ja uusi julkaiseminen

Nykyajan kirjastot ja tietopalvelut ovat jo joko muuttuneet tai vahvasti muuttumassa moniammatillisiksi työyhteisöiksi, jolloin samassa työyhteisössä voi kirjaston koosta riippuen työskennellä kirjastoammatillisen koulutuksen saaneiden työntekijöiden kanssa ja rinnalla esimerkiksi sovellus- ja tietojärjestelmäasiantuntijoita, pedagogeja sekä viestinnän ammattilaisia.

Erilaisia asiantuntijoita tarvitaan, sillä painettujen aineistojen lisäksi kirjastot vastaavat nykyisin suuresta määrästä elektronisia aineistoja ja niihin pääsystä. Samalla kirjastojen tehtäväkenttä on kirjastosta riippuen laajentumassa. Tyypillisten kirjastoprosessien rinnalle kirjastoihin on tullut esimerkiksi julkaisemista ja uusista julkaisukanavista tiedottamista. Kirjastot kantavat vastuun erilaisten tietoaineistojen saavutettavuudesta, saatavuudesta ja tunnettavuudesta ja osallistuvat tätä kautta koko organisaation yhteiseen arvontuotantoon. (Huotari–Iivonen 2004: 79.)

Ammattikorkeakoulukirjastoja perustettaessa on kirjastoihin pyritty palkkaamaan ja onneksi myös voitu palkata uusia työntekijöitä, joilla on tarvittavaa uudenlaista osaamista. Ammattikorkeakoulukirjastot ovat halunneet olla dynaamisia työyhteisöjä, joissa on tiiviisti seurattu niin oman alan kuin toimintaympäristönkin kehitystä. Kirjastoissa ja tietopalveluissa on toteutettu erilaisia oppimiskeskus-ideoita ja pyritty samalla joustavaan yhteistyöhön opettajien, opiskelijoiden sekä työelämän kanssa. Tiedonhankintataitojen opetus ja ohjaus on miltei poikkeuksetta otettu osaksi ammattikorkeakoulujen opetussuunnitelmia, mikä on edistänyt yhteistyön syntymistä ammattikorkeakoulun muihin toimintoihin, erityisesti opetukseen. (Kuula–Bruun 2000: 16.)

Työyhteisötasolla muutos ei ole ollut helppo. Käytännössä yhteistyö voi olla hyvinkin vaativa työskentelymuoto, sillä esimerkiksi ammattikielten ja käsitteiden väliset erot tekevät monialaisten tiimien johtamisesta haasteellisen tehtävän. Yhteistyö on usein vaikeaa eri alan asiantuntijoiden kesken, koska jokainen asiantuntija tuo prosessiin oman maailmankatsomuksensa ja työskentelytapansa lisäksi oman persoonansa ja henkilökohtaiset käsityksensä. (Huotari–Iivonen 2000: 5–9.)

Samaan aikaan työyhteisötason muutosten kanssa kirjastojen logistinen ympäristö on muuttunut, sillä tiedon digitalisoituminen on tehnyt ympäristöstä entistä monimutkaisemman ja kansainvälisemmän. Erilaisten uusien digitaalisten tietotuotteiden omistussuhteet ovat yleensä tyystin toisenlaiset kuin perinteisen, esimerkiksi kirjamuotoi-

sen aineiston kohdalla. (Saarti 2004.) Aikaisemmin jokainen kirjasto tai tarkemmin sanoen kirjaston taustaorganisaatio yksiselitteisesti omisti omat ”fyysiset” kokoelmansa. Nyt erilaisiin sähköisiin aineistoihin osjetaan yleensä vain ”pääsyä” (=access) eli ne lisensoidaan organisaation käyttöön aina tietyksi ajaksi kerrallaan. Useimmiten aineistoihin saadaan myös ns. pitkäaikaiskäyttö sovittua, mutta kaikissa tapauksissa sekkään ei ole mahdollista.

Kustannusalan nopeat muutokset asettavat uudenlaisia vaatimuksia kirjastohenkilöstön osaamiselle. On seurattava jatkuvasti alalla tapahtuvia muutoksia ja osattava ennakoida näistä muutoksista aiheutuvia seurauksia usein pitkällekin tulevaisuuteen. Myös erilaiset sopimustekniset lakikiemurat on tunnettava ainakin siltä osin, että sopimuksia osataan soveltaa oikein kirjastoissa eikä sopimuksia rikota. Hankintalainsäädäntöä pitää myös tuntea ja on osattava tarvittaessa hoitaa tietoaineistojen ja erilaisten tarvikkeiden kilpailutuksia.

Lukuisista muutoksista johtuen perinteiset tavat ajatella ja toimia eivät enää päde nykyisissä toimintaympäristöissä. Kuten Tuula Arkio (2006) toteaa kirjoituksessaan Helsingin Sanomien yleisönosastolla

...armotta ovat ohi ne ajat, jolloin museonjohtaja saattoi istua päivät pääksytysten pohtimassa kuvataidekulttuurimme saavutuksia ja kirjoittamassa niistä. Nykyaikaisen kulttuurilaitoksen johtaja tarvitsee työssään asiantuntijaorganisaation johtamistaitoja ja -kokemusta, hyviä yhteistyötaitoja sekä kiinteitä suhteita ympäröivään yhteiskuntaan...

Tämä vaatimus pätee myös eri kirjastojen ja tietopalveluyksiköiden johtajiin. Nykypäivän kirjastot ovat asiantuntijaorganisaatioita ja asiantuntijaorganisaatioiden johtaminen on aina haasteellista. Muutamat alalla työskentelevät johtajat ovatkin peräänkuuluttaneet uudenlaista ajattelua ja ammattimaista johtamista (ks. esim. Saarti 2004; Hyvönen 2004). Esimies ei nykyään useinkaan tunne eikä hallitse alaisensa tehtäviä eikä voi näin ollen enää suoraan ”neuvoa” alaisiaan varsinaisessa työn tekemisessä. Alaisella on usein paljonkin asiantuntijavaltaa suhteessa esimieheensä. Esimiehen rooli on muuttunut työnjohtajasta valmentajaksi ja sparraajaksi, tukijaksi ja mahdollistajaksi. (Järvinen 2005.)

Ammattimaisen johtamisen lisäksi varsinkin korkeakoulukirjastoissa tarvitaan nykyään vahvaa laatuosaamista, sillä kansainvälistyvät korkeakoulumme joutuvat automaattisesti säännöllisin väliajoin osallistumaan laadunarviointeihin. Esimerkiksi ammattikorkeakoululaki edellyttää kaikkien ammattikorkeakoulujen rakentavan oman laadunvarmistusjärjestelmänsä ja osallistuvan säännöllisin väliajoin laadunarviointeihin (L351/2003 § 9). Ammattikorkeakoulukirjastoissa laatu työ onkin ollut keskeisellä sijalla jo vuosia ja siitä on kirjoitettu lukuisia

artikkeleita (ks. esim. Kuusinen 2001; Tyrväinen 2003; Tyrväinen 2004). Yliopistopuolella taas esimerkiksi Jarmo Saarti (2003) on kuvannut Kuopion yliopiston kirjastossa tehtyä laatutyötä.

Kirjastojen toimintaympäristöt ovat siis muuttuneet ja tarvitaan uusia radikaaleja toimintamalleja, uutta osaamista ja asennetta kirjastoilta ja niissä työskenteleviltä ammattilaisilta. Vanha konsti ei enää riitä, vaan on keksittävä vähintään pussillinen uusia.

3 Organisaation tietoprosessit

Tulevaisuudessa ihmisten mahdollisuudet menestyä elämässä riippuvat yhä enemmän heidän kyvystään kommunikoida ja käsitteellistää asioita. Ns. digitaaliset kuilut eivät synny teknologioista, vaan kuiluun ”putovat” ne, jotka eivät pysty osallistumaan uuden tiedon ja merkitysten tuottamiseen. Tässä taloudellisiin ja yhteisöllisiin resursseihin käsiksi pääseminen tulee olemaan oleellista. (Tuomi 2004.)

Esimerkiksi korkeakoulujen menestymisen elinehdoksi on yhä enenevässä määrin nousemassa niiden kyky tuottaa uutta tietoa ja uusia innovaatioita. Ammattikorkeakouluissakaan ei enää pelkkä koulutus-tehtävän täyttäminen riitä, vaikka se tehtäisiinkin hyvin, sillä uusi ammattikorkeakoululaki (L351/2003 § 4) asettaa tutkimus- ja kehitystyön ammattikorkeakoulun yhdeksi tehtäväksi.

Kirjastot ovat keskeinen osa tutkimuksen, opetuksen ja opiskelun infrastruktuuria, sillä ne ovat osa organisaatioidensa resursseja. Kirjastopalvelujen laadun vaikutusta opetuksen ja tutkimuksen laatuun ei pitäisikään koskaan aliarvioida. Innovaatioiden tuottaminen ei ole mahdollista ilman ajantasaista tietoa kunkin alan viimeisimmästä kehityksestä. Kaiken kaikkiaan innovointi perustuu monenlaisiin tietoon liittyviin prosesseihin. (Huotari–Iivonen 2004: 70–71.)

Normann ja Ramírez (1994) ovat kirjassaan ryhmitelleet tietoon ja informaatioon liittyvät prosessit kolmeen luokkaan: generatiivisiin (generative), produktiivisiin (productive) ja representatiivisiin tietoprosesseihin (representative knowledge processes).

Huotari ja Iivonen (2004) soveltavat Normannin ja Ramírezin alkuperäistä jaottelua suomalaiseen yliopistomaailmaan, mutta yhtä hyvin se soveltuu muihin korkeakouluihin. Korkeakoulukontekstissa ns. generatiiviset tietoprosessit ovat keskeisessä asemassa. Generatiivisilla (eng. *generate* = luoda, kehittää, tuottaa, synnyttää) tietoprosesseilla tarkoitetaan juuri uuden tiedon tai uusien innovaatioiden tuottamista (MOTSanakirjasto).

Korkeakoulujen generatiivisissa tietoprosesseissa luotu uusi tieto ei suinkaan synny tyhjästä, vaan uusi tieto rakentuu aina organisaatiossa jo olemassa olevan eksplisiittisen tiedon sekä yksilöihin ja koko organisaatioon sidotun hiljaisen tiedon päälle. Olemassa oleviin tietoihin yhdistyy lisäksi uutta ulkoista informaatiota ja tietoa, joka useimmiten tulee organisaatioon juuri kirjaston kautta. (Huotari–Iivonen 2004: 72–74.)

Tyypillinen esimerkki generatiivisesta tietoprosessista on oppiminen. Kun ihminen oppii jotain, hän sisäistää informaatiota niin, että se

muodostuu tiedoksi. Korkeakouluorganisaatioissa kirjastot käytännössä vastaavat siitä, että uutta ulkoista informaatiota tai eksplisiittistä tietoa (käytännössä erilaisia tietoaaineistoja) valitaan, hankitaan ja saatetaan organisaatiossa loppukäyttäjien käyttöön. Kirjasto osallistuu näin organisaation generatiivisiin tietoprosesseihin esimerkiksi hankkimalla tietoresursseja sekä neuvomalla informaation ja tiedon etsimisessä sekä erilaisten aineistojen käytössä. (Huotari–Iivonen 2004: 72–75.) Kirjasto tarjoaa myös luontevan paikan yksin tai ryhmässä tapahtuvalle opiskelulle ja oppimiselle, jolloin voidaan samalla joustavasti hyödyntää kirjaston tarjoamia erilaisia tietoaaineistoja.

Produktiivisissa tietoprosesseissa uutta tietoa käytetään erilaisten tuotteiden ja palveluiden tarjontaan ja ylläpitämiseen. Tällaisia tietoprosesseja ovat mm. opetus ja tieteellinen viestintä, kuten tutkimustulosten raportointi useissa eri julkaisumuodoissa ja erilaisilla foorumeilla. Samoin esimerkiksi kirjastojen tarjoama informaatiolukutaidon tai tiedonhankintataitojen opetus on selkeästi produktiivinen tietoprosessi. (Huotari–Iivonen 2004: 76.)

Representatiivisissa tietoprosesseissa tieto yleensä ensin tuotetaan ja siirretään asiakkaille tai sitä jalostetaan yhdessä asiakkaan kanssa. Tietokantatyö ja metadatan tuottaminen esimerkiksi verkko-oppimisympäristöissä ovat tyypillisiä representatiivisia tietoprosesseja. Palvelun tai tuotteen luonne ohjaa vahvasti siihen liittyvää ”tietokäyttäytymistä”. Niin sanottu ”face-to-face”- eli kasvokkaisviestintä on kuitenkin usein tarpeen palveltaessa asiakkaita yksilöllisesti heidän tiedonhankinnassaan. Informaatio- ja kommunikaatioteknologian kehittyminen parantaa kuitenkin jatkossa mahdollisuuksia tietoverkon hyödyntämiseen asiakkaita palveltaessa. (Huotari–Iivonen 2004: 78.)

Pystyäkseen toimimaan todella tehokkaasti oman organisaationsa tietoprosesseissa, kirjaston henkilökunnan on kuitenkin ennen kaikkea tunnettava organisaationsa ihmiset eli omat sisäiset asiakkaansa. Kirjastohenkilöstöllä on oltava syvällisiä asiakaspalvelutaitoja, on pystyttävä lukemaan tilanteita ja asiakkaiden tarpeita oikein sekä ymmärrettävä asiakkaan tiedontarpeet. Esimerkiksi tietopalvelussa on tiedettävä, milloin on viisainta käyttää ”face-to-face”-viestintää ja istua yhdessä asiakkaan kanssa tekemään tiedonhakua ja milloin taas riittää esimerkiksi muutama asiakkaalle sähköpostitse lähetetty kirjallisuusviite tai vinkki sopivasta lähdemateriaalista. Tämä asettaa kirjaston henkilökunnalle melkoisia osaamisvaatimuksia ja korostaa sitä, että vuorovaikutustaidot ovat yksi keskeinen kirjastohenkilöstön osaamisalue.

4 Kumppanuus organisaation tietoprosesseissa

Korkeakoulukirjaston strateginen kumppanuus organisaationsa tietoprosesseissa edellyttää myös kirjaston sisäisen organisaatorakenteen kriittistä tarkastelua ja mahdollista uudelleen määrittelyä. Strateginen kumppanuus perustuu verkostomaisille toimintatavoille, jotka poikkeavat perinteisten, hierarkiaan perustuvien organisaatioiden toimintatavoista. Tarvitaan vahvaa muutoksen johtamista, jotta nykyajan haasteista selviydytään kunnialla. Yksi olennainen johtamisen haaste on siinä, kuinka hyvin kirjasto onnistuu strategisena kumppanina osallistumaan organisaationsa tietoprosesseihin, jotta itse kirjaston ja koko organisaation toiminnan tuottama hyöty voidaan maksimoida. (Huotari–Iivonen 2004: 80.)

Useissa kirjastoissa nämä tarpeet on tunnistettu ja lähdetty jo hakemaan muutosta perinteiseen hierarkkiseen johtamistapaan. Esimerkiksi Helsingin ammattikorkeakoulun kirjastossa ryhdyttiin kehittämään organisaatorakennetta vuonna 2003, kun päätettiin siirtyä perinteisestä linjajohtamiseen perustuneesta toimialakohtaisesta organisaatiosta tiimiorganisaatioon. Myös muita esimerkkejä tiimi- ja prosessiorganisaatioista löytyy.

Nykyaikaisessa tietointensiivisessä organisaatiossa kirjasto on yksi organisaation keskeinen voimavara ja kilpailutekijä. Ammattimainen tietokokoelmien kehittäminen, tiedonhankintataitojen ja informaatiolukutaidon integrointi muuhun opetukseen sekä kirjastotilojen mahdollistama dialogi eri toimijoiden kesken synnyttävät uutta tutkimustietoa ja innovaatioita. (Huotari–Iivonen 2004: 74–77.)

Jotta kirjastot pystyisivät omaksumaan entistä keskeisemmän roolin organisaationsa generatiivisissa tietoprosesseissa, niiden olisi omaksettava proaktiivinen eli ennakoiva rooli yhteisössään, verkostoiduttava tehokkaasti ja toimittava tiiviimmässä yhteistyössä muiden toimijoiden kuten opetuksen ja tutkimuksen kanssa. Kirjastojen pitäisi kehittää uudenlaista kumppanuuskulttuuria, joka ei ole mahdollista ilman kirjaston ja sen sidosryhmien välisiä tiiviitä ja vastavuoroisia kontakteja. (Huotari–Iivonen 2004: 77–79.)

Organisaatiossa vallitseva toimintakulttuuri heijastuu aina myös kirjastoon. Kumppanuuden rakentaminen on vaativa tehtävä, johon kuuluu eri toimijoiden välisten suhteiden ja luottamuksen rakentaminen ja ylläpito. Esimerkiksi Ståhlen ja Laennon (2000) mukaan strate-

gisella kumppanuussuhteella pyritään ensisijaisesti tietopääoman yhdistämiseen siten, että molemmat kumppanit saavuttavat strategista etua itselleen. Oikea kumppanuus edellyttää syvällistä tietopääoman paljastamista tai sen strategisesti merkittävän osan luovuttamista yhteiseen käyttöön.

Kenties merkittävin tekijä toimivan strategisen kumppanuuden aikaansaamiseksi on luottamus. Samalla kun kirjastot luovuttavat omaa ydinosaamistaan muiden käyttöön, ne hyötyvät muiden ydinosaamisesta. Tämä lisää kirjastojen osaamisresursseja sekä edistää toimijoiden keskinäistä luottamusta ja hyvinvointia. Toimivan kumppanuuden rakentaminen vaatii kuitenkin kirjastoilta jo aiemmin esille tullutta uutta osaamista sekä sellaisen organisaatorakenteen kehittämistä, joka mahdollistaa verkostomaisen työskentelyn. (Huotari–Iivonen 2004: 79–80.)

Perinteisen kirjasto- ja kokoelmatyöskentelyn kehittämisen lisäksi kirjastojen pitäisi panostaa entistä enemmän myös tiedon kokonaisvaltaiseen hallintaan. Tämä edellyttää arkistoinninkin merkityksen ymmärtämistä. Erityisen tärkeitä tämä on digitaalisen aineiston osalta. Digitaalisten tietoaineistojen pitkäaikaissäilytyksen suunnitelmat on laadittava huolellisesti etukäteen, jotta kyseinen aineisto on käytettävissä myös tulevaisuuden tarpeisiin. (Huotari–Iivonen 2004: 80.) Kirjasto ei tähän yksin pysty, vaan tarvitaan aktiivista yhteistyötä muiden toimijoiden, kuten esimerkiksi oman organisaation tietohallinnon kanssa.

Kirjastojen pitäisi jatkossa yhä enemmän kyetä osallistumaan organisaationsa tiedonhallinnan prosesseihin ja antamaan niihin oma osaamisensa hyödynnettäväksi. Kirjaston pitää pystyä tekemään läheistä yhteistyötä esimerkiksi tietohallinnon, organisaation johdon ja hallinnon kanssa. Kirjaston tietoammattilaisten olisi hyvä olla mukana esimerkiksi suunnittelemassa tietojärjestelmäkokonaisuuksia, jotka palvelevat organisaatiota, sen sisäisiä ja ulkoisia sidosryhmiä sekä yksittäisiä jäseniä, sillä nykyään tällaisen verkostoituneen suunnittelun osaaminen ja siihen aktiivisena osallistuminen on informaatio- ja tietoammattilaisen tärkeä osaamisalue (Huotari–Iivonen 2000: 5–9).

Osallistuminen organisaation tietoprosesseihin edellyttää kirjastolta siis oman organisaation kehittämistä ja henkilöstön osaamisen vahvistamista. Kirjaston täytyy tehdä selkeitä valintoja ja asettaa prioriteetteja toiminnassaan, sen täytyy kyetä arvioimaan kriittisestikin omia prosesseja sekä luopua vanhasta. Tuloksena on todennäköisesti kirjaston näkyvyyden ja merkityksen selvä lisääntyminen. (Huotari–Iivonen 2004: 80.)

Kaikki kirjastot ovat tavalla tai toisella osa kulttuuri- ja sivistyskenttää maassamme. Tästä seuraa se, että kirjastot joutuvat nykyisin kamppailemaan rahoituksesta ja pahimmillaan jopa olemassaolonsa oikeutuksesta muiden joukossa. Kirjaston johtaminen on nykyisin työtä

“etulinjassa”. Johtajan pitää kyetä luomaan toimivat ja luottamukselliset suhteet ennen kaikkea oman organisaationsa sisällä avaintoimijoihin. Samalla koko kirjastohenkilöstön pitää kyetä toimimaan hyvässä yhteistyössä asiakkaiden kanssa ja keskenään sekä luovia hallitusti ja taidolla yhä tiivistyvissä tieto- ja yhteistyöverkoissa.

Tiedoksi siis tyttärelle ja muillekin: näin se nykyään ”oikeesti” menee kirjastossa.

Lähteet

- ALA American Library Association: Code of Ethics.
Verkkodokumentti. <http://www.ala.org/ala/oif/statementspols/codeofethics/codeethics.htm>. Luettu 16.10.2006.
- Arkio, Tuula 2006: Museon johtoon ei riitä pelkkä väitöskirja.
- Helsingin Sanomat 4.3.
- Haavisto, Tuula 2004: Parempia palkkoja kirjastoihin.
Kirjastonhoitajien säätiön julkaisu.
- Huotari, Maija-Leena – Iivonen, Mirja 2000: Tietojohdaminen vaatii yhteistyötä ja vuorovaikutusta. *Tietopalvelu* 15 (2000) 3. 5–9.
- Huotari, Maija-Leena – Iivonen, Mirja 2004: Yliopistokirjaston strateginen kumppanuus yliopiston tietoprosesseissa. *Informaatiotutkimus* 23 (2004) 3. 70–83.
- Hyvönen, Nina 2004: Rohkeasti johtamiskoulutukseen. *Tietopalvelu* 19 (2004) 5. 10–11.
- Järvinen, Pekka 2005: Ammattina esimies. Helsinki: WSOY.
- Kekki, Kirsti 2004: Kirjastopolitiikan johtaminen. Teoksessa Niinikangas, Liisa (toim.): Näkökulmia tietohallintoyksiköiden johtamiseen. Helsingin kauppakorkeakoulun kirjaston julkaisuja T–15.17–23.
- Kuula-Bruun, Meri 2000: Ammattikorkeakoulukirjastot tietoyhteiskuntaa rakentamassa. Helsingin yliopiston kirjaston tiedotuslehti 42 (2000) 1. 15–18.
- Kuusinen, Iiris 2001: Ammattikorkeakoulukirjastojen laadullisesta arvioinnista. Verkkodokumentti. <http://www.kreodi.fi/artview.asp?ArticleID=125>. Luettu 9.10.2006.
- L351/2003. Ammattikorkeakoululaki. 21.5.2003.
- MOTSanakirjasto. Verkkodokumentti. <http://mot.kielikone.fi/mot/stadia/netmot.exe>. Luettu 17.10.2006.
- Normann, Richard – Ramírez, Rafael 1994: Designing interactive strategy. From value chain to value constellation. Chichester: John Wiley and Sons.
- Saarti, Jarmo 2003: Laatujärjestelmistä toimintajärjestelmiin. Kuopion yliopiston informaatiopalveluiden laatujärjestelmä nojaa EFQM-malliin. *Signum* 36 (2003) 3. 42–47.

- Saarti, Jarmo 2004: Strateginen johtaminen ja tietopalveluorganisaatiot. Verkkodokumentti. <http://elektra.helsinki.fi/se/i/0358-9803/23/3/strategi.pdf> . Luettu 8.10.2006.
- Ståhle, Pirjo – Laento, Kari 2000: Strateginen kumppanuus. Avain uudistumiskykyyn ja ylivoimaan. Helsinki: WSOY.
- Tuomi, Ilkka 2004: Tietoyhteiskunnassa etiikka on ymmärrettävä laajemmin. – Helsingin Sanomat 14.5.
- Tyrväinen, Jari 2003: AMK-kirjastopalvelujen laadun itsearviointiin osviittaa asiakastytyväisyyskyselyllä 1.3.–31.3.2004. Verkkodokumentti. <http://www.kreodi.fi/artview.asp?ArticleID=212>. Luettu 12.10.2006.
- Tyrväinen, Jari 2004: Asiakastytyväisyyskyselyn loppuraportti valmistunut. Verkkodokumentti. <http://www.kreodi.fi/artview.asp?ArticleID=224>. Luettu 12.10.2006.